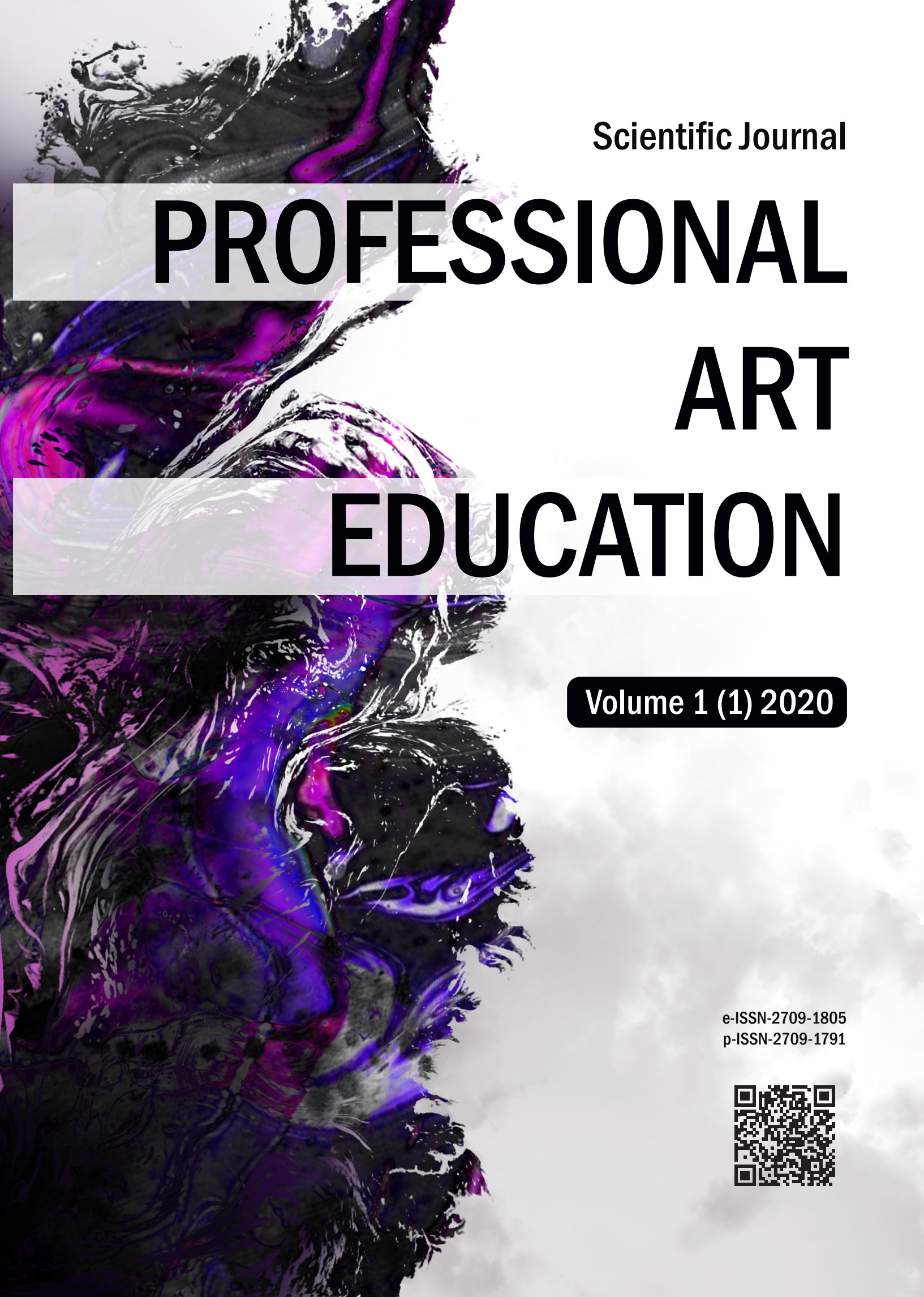

Scientific Journal

PROFESSIONAL ART EDUCATION

Volume 1 (1) 2020

e-ISSN-2709-1805
p-ISSN-2709-1791

Professional Art Education

Scientific Journal

№1 (1) 2020

EDITOR IN CHIEF

Olga Matveeva, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University (Ukraine)

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF

Volodymyr Fomin, Doctor of Pedagogical Sciences, H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University (Ukraine)

EXECUTIVE SECRETARY

Ganna Burma, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University (Ukraine)

EDITORIAL BOARD:

Nataliya Bugaets, Candidate of Pedagogical Sciences, Professor, H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University (Ukraine)

Eva Zhatan, Doctor of Science, Professor, Faculty of Social Sciences, Institute of Pedagogy, University of Gdansk (Poland)

Mariya Kalashnik, Doctor of Arts, Professor, H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University (Ukraine)

Lubov Peretyaga, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University (Ukraine)

Iryna Poluboyaryna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Kharkiv National University of Arts named after I.P. Kotlyarevsky (Ukraine)

Alla Rastrigina, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University (Ukraine)

Tetyana Smirnova, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Kharkiv National University of Arts named after I.P. Kotlyarevsky (Ukraine)

Alla Sokolova, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University (Ukraine)

Viktoriya Tusheva, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University (Ukraine)

Founders: H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
Department of Theory and Methods of Art Education

Publisher: H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
street Alchevskykh 29, Kharkiv, Ukraine

Editorial office address:
lane Faninsky, 3, room 409, Kharkiv, Ukraine, 61166

Contact Information:

phone: +38 (098) 200-81-91;
+38 (066) 200-81-91

email: admin@arteducation.pro
site: <https://arteducation.pro>

State registration / Certificate of the journal
KB 24623-14563P from 26.11.2020

Certified by order of the Ministry of Education and Science of Ukraine

Approved by Academic Council
H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
protocol №5 from 03.09.2020

Signed for publication on
September 09, 2020

Format 60x84 1/8.
Price is negotiable.
Circulation 300 copies

International representation and indexing of the journal:

ЗМІСТ

<i>Васильєва Оксана Вікторівна</i> ВПЛИВ НАЦІОНАЛЬНИХ ІДЕЙ Т. ШЕВЧЕНКА НА УКРАЇНСЬКУ ХОРОВУ КУЛЬТУРУ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ	4
<i>Oksana Vasilyeva</i> THE INFLUENCE OF NATIONAL IDEAS OF T. SHEVCHENKO ON THE UKRAINIAN CHORAL CULTURE OF THE LATE XIX - EARLY XX CENTURIES	9
<i>Смирнова Тетяна Анатоліївна</i> СПЕЦИФІКА ТВОРЧОГО САМОВИРАЖЕННЯ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВОЇ ОСВІТИ	10
<i>Tetyana Smirnova</i> THE SPECIFICITY OF STUDENTS' CREATIVE SELF-EXPRESSION IN THE PROCESS OF CONDUCTOR-CHORAL EDUCATION	16
<i>Полубоярина Ірина Іванівна</i> МУЗИЧНА ОБДАРОВАНІСТЬ У ПРАЦЯХ ЗАРУБІЖНИХ ДОСЛІДНИКІВ	17
<i>Iryna Poluboyaryna</i> MUSICAL TALENT IN THE WORKS OF FOREIGN RESEARCHERS	22
<i>Тушева Вікторія Володимирівна</i> ФОРМУВАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ	23
<i>Viktoriya Tucheve</i> STUDY OF SCIENTIFIC RESEARCH CULTURE OF FUTURE MUSIC TEACHERS IN EUROPEAN COUNTRIES	29
<i>Соколова Алла Вікторівна</i> ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У «ХОРОВОМУ КЛАСІ»	30
<i>Alla Sokolova</i> FORMATION OF NATIONAL SELF-CONSCIOUSNESS OF FUTURE MUSIC ART TEACHERS IN «CHORAL CLASS»	35
<i>Мартиненко Іван Іванович</i> ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ НАВЧАЛЬНИХ УСПІХІВ СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТУ МИСТЕЦТВ З ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВИХ ДИСЦИПЛІН («ХОРОВЕ АРАНЖУВАННЯ»)	36
<i>Ivan Martynenko</i> METHODS OF DIAGNOSING STUDENTS' KNOWLEDGE OF CONDUCTING AND CHORAL DISCIPLINES	42
<i>Беземчук Лариса Валентинівна</i> <i>Фомін Володимир Вікторович</i> ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ	43
<i>Larisa Bezemchuk</i> <i>Volodymyr Fomin</i> THE FORMATION OF FUTURE MUSIC ART TEACHER'S METHODOLOGICAL COMPETENCE IN THE PROCESS OF PEDAGOGICAL PRACTICE	49
<i>Дзівалтівський Максим Юрійович</i> ХОРОВИЙ ЖАНР І СТИЛЬ У РОЗУМІННІ СУЧАСНОЇ МИСТЕЦТВОЗНАВЧОЇ НАУКИ	50
<i>Maksim Dzivaltivsky</i> CHORAL GENRE AND STYLE IN THE CONTEXT OF THE MODERN ART STUDIES	57
<i>Чубукіна Олена Миколаївна</i> КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ КЛУБНИХ МОЛОДІЖНИХ ЦЕНТРІВ ПЕДАГОГІЧНИХ ВНЗ	58
<i>Olena Chubukina</i> CULTURAL AND LEISURE ACTIVITY OF CLUBS` YOUTH CENTERS OF PEDAGOGICAL UNIVERSITY	63

УДК [378.147:78]:044.22
DOI 10.34142/27091805.2020.1.01.07

© **Беземчук Лариса Валентинівна**

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики мистецької освіти та диригентсько-хорової підготовки вчителя Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
Харків, Україна

email: blv2007@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-9745-6594>

© **Фомін Володимир Вікторович**

доктор педагогічних наук, завідувач кафедри теорії і методики мистецької освіти та диригентсько-хорової підготовки вчителя Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
Харків, Україна

email: v.v.fomin@hnpu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-8652-2023>

ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Метою статті є висвітлення питань формування методичної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва в практичній роботі та визначення ефективних форм та методів професійної підготовки студентів бакалаврів під час педагогічної практики в загальноосвітніх закладах. В контексті нашого дослідження використовувались методи теоретичного аналізу наукової та педагогічної літератури, емпіричні, методи моделювання та спостереження. У ході дослідження було теоретично обґрунтовано сутність методичної компетентності в контексті вирішення питань професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва. Визначено, що проектування освітніх програм орієнтує здобувача першого бакалаврського рівня на формування «поліфонічного» методико-педагогічного мислення. Доведено, що такий тип мислення є пріоритетним для опанування методичних конструкцій оновлених предметів «музичне мистецтво» та «мистецтво». Розкрито концептуальне ядро для структурування основних навчальних дисциплін професійно орієнтованого спрямування: «Методика музичного виховання» та «Педагогічна практика», основою якого є дидактична матриця уроків мистецтва поліхудожнього спрямування. Запропоновано використовувати принцип міждисциплінарної інтеграції для розвитку методичних якостей студентів у трьох вимірах опанування музичного мистецтва: удосконалення-перетворення-моделювання. Здійснено моделювання професійних ситуацій в процесі педагогічної практики за допомогою створення індивідуальних методичних карт студентів. Окреме місце в методико-практичній роботі студентів зайняли варіативні форми індивідуально-творчих завдань з музичної педагогіки. Серед методів, що викликали найбільший інтерес в процесі педагогічної практики студенти визначили: проведення майстер-класів, музично-педагогічних тренінгів, дискусійних обговорень питань навчання школярів засобами мистецтва. Широке коло практичних питань було вирішено завдяки впровадженню інтерактивних форм: «музичний акваріум», «мистецьке кафе»; дискусій на кшталт «мозкового штурму»; методу «фасилітованої дискусії» та імітаційних музично-ігрових технологій. В результаті дослідження виявлено, що практичну підготовку сучасного вчителя музичного мистецтва слід здійснювати в площині інтеграційних процесів, які торкнулися оновлення уроку музичного мистецтва як уроку поліхудожнього змісту. Запропоновано формування методичної компетентності розглядати з позиції системного підходу в навчанні та моделювання професійних ситуацій на принципах міждисциплінарної інтеграції. Виявлено, що найбільш ефективною формою для роботи студентів під час практики в школі є створення індивідуальних методичних карт.

Ключові слова: вчитель музичного мистецтва; методична компетентність; компоненти методичної компетентності; педагогічна практика.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Професійну компетентність науковці визначають як систему ключових професійно важливих якостей і властивостей особистості, що проявляється в її психологічній, теоретичній та практичній підготовленості до професійної діяльності у галузі музично-педагогічної освіти. Результатом освіти, самоосвіти та досвіду є мотивоване прагнення та здатність до дії, постійного оновлення своїх

методичних знань, професійних умінь і навичок, творчого пошуку.

Процес навчання має бути переорієнтованим відповідно до сучасної тенденції інтеграції в освіті (Закон України про вищу освіту, 2014). На відміну від монохудожнього навчання, яке ґрунтується на опануванні одного виду мистецтва, стає необхідним орієнтація на поліхудожнє навчання, що вимагає від учнів опанування різних видів мистецтва, набуття знань про їх оригіналь-

ність, спорідненість та міжпредметний взаємозв'язок. Відповідно до цього підготовка педагога музиканта у вищому навчальному закладі характеризується формуванням у студентів цілісних знань та естетичного ставлення до різних видів мистецтва з теорії мистецтва та історії його розвитку; практичних умінь і навичок в галузі мистецької діяльності, досвіду сприймання мистецтва, критично-оцінювального ставлення та інтерпретаційних підходів до надбань мистецької спадщини, а також творчої роботи в галузі мистецтва. Освітні програми підготовки вчителя музичного мистецтва націлюють на необхідність розробок питань міждисциплінарної інтеграції, яка набагато ширша за міжпредметні зв'язки, впливає з їх педагогічних, філософських і психологічних значень для вдосконалення процесу навчання.

У формуванні методичної компетентності майбутніх вчителів музичного мистецтва важливого значення відіграє навчально-методичний процес, результатом якого є засвоєння повного складу спеціальних знань з шкільного предмету «Музичне мистецтво» та «Мистецтво», навчальних дисциплін «Вступ до спеціальності», «Методика музичного виховання з практикумом», курсу з музичної педагогіки. Тобто, майбутніх вчителів музичного мистецтва теоретично і практично готують до проведення інтегрованих занять з мистецтва в школі, навчають різним способам вирішення типових педагогічних проблем та ефективно розв'язувати методичні задачі, що виникнуть у процесі професійної діяльності.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Питання формування методичної компетенції майбутніх учителів музики розглядаються у працях Т. Бодрової (2016), Л. Василенко (2018), Н. Гузій (2016), О. Гуральник (2017), І. Дікун (2019), А. Козир (2009), Н. Остапенко (2019), Г. Падалки (2005), Е. Печерської (2001), Є. Проворової (2018), О. Ребрової (2019), О. Ростовського (2005), Р. Савченко (2014), Н. Цюлюпи (2018), О. Щолокової (2017) та ін.

Методична компетентність розглядається дослідниками в контексті професійної як процес оволодіння знаннями та вміннями методологічних і теоретичних основ методики навчання різних спеціальних предметів, концептуальних основ структури і змісту засобів навчання (підручників, навчальних, науково-педагогічних, методичних посібників та інших), умінь застосовувати професійні знання, умінь і навички в педагогічній діяльності, виконувати основні професійно-методичні функції та задачі, умінь планувати освітній процес, регулювати та контролювати професійну діяльність (Красовська, 2017).

Вивчення методичної компетентності як невід'ємної складової професійної компетентності присвячено наукові дослідження О. Бігич, Т. Волобуєвої, Т. Гущиної, Г. Кашкарьова, Н. Остапенко, Є. Пасічника, Ю. Присяжнюк, О. Ростовський,

Т. Руденко, О. Семенов, Н. Цюлюпи, В. Шуляра та інших.

Автори акцентували увагу на різних особливостях даної категорії. Так Т. Волобуєва вважає для методичної компетентності основним – володіння різноманітними методами навчання, знання дидактичних методів і прийомів та вміння застосовувати їх у процесі навчання, а також знання психологічних механізмів засвоєння знань і умінь.

Головну роль практичної діяльності в роботі компетентного вчителя розглядає Г. Кашкарьов, вважаючи, що методична компетентність випускників вищих педагогічних закладів проявляється через оволодіння ними формами, засобами, шляхами, методами та прийомами педагогічних впливів, ефективність яких засвідчується на практиці. Для Н. Цюлюпи важливою ознакою методичної компетентності учителя є системність набуття знань, умінь, практичного досвіду та наявних педагогічних здібностей, спрямованих на реалізацію професійної діяльності з одночасною здатністю до постійного самовдосконалення. Інтегральну ознаку методичної компетентності аналізує Т. Гущина. Авторка вважає її багаторівневою професійно значущою характеристикою особистості та діяльності педагогічного працівника, що опосередковує його професійний досвід.

Формулювання цілей та завдань статті. Метою статті є дослідження формування методичної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва в практичній роботі та визначення ефективних форм та методів професійної підготовки студентів бакалаврів під час педагогічної практики в загальноосвітніх закладах.

Виклад основного матеріалу. Поняття «професійна компетентність» та «методична компетентність» у мистецькій освіті розглядають як поглиблення фахової підготовки майбутніх учителів за рахунок цілісного культурологічного світогляду. Так, на думку О. Щолокової, культурологічна компетентність пов'язана з подоланням професійної обмеженості, здатністю розглядати фахові питання з широких філософсько-методологічних і соціально-культурних позицій. Виходячи з цього, науковець визначає методичну компетентність вчителя як особистісну характеристику в поєднанні обох аспектів і відповідно виділяє такі її компоненти: когнітивний (фахові знання), операційно-процесуальний (спеціальні мистецькі умінь і навички), аксіологічний (інтеріоризована система художніх цінностей у взаємодії з професійно значущими якостями особистості) (Щолокова, 2006).

Для оптимізації методичного розвитку майбутніх учителів музичного мистецтва важливо здійснювати педагогічний моніторинг якості професійної підготовки. Створення системи безперервності практичної підготовки передбачає

зміни в організації педагогічної практики щодо посилення її практичної зорієнтованості професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва від першого до останнього року навчання. Кожний студент-практикант отримує можливість реально визначити власну суспільну роль в загальному інноваційному процесі.

Педагоги О. Мороз, О. Падалка, В. Юрченко звертають увагу на тому, що педагогічна практика передбачає входження студента в нову педагогічно-рольову реальність, що надасть йому можливість ствердитися у новій статусно-рольовій позиції, ідентифікувати себе у ролі майбутнього фахівця-педагога, трансформувати уявлення про себе. Відтак, педагогічна практика – не лише засіб набуття професійних знань, умінь та навичок, а й реальне соціально-психологічне поле особистісного зростання майбутнього фахівця, дієвий засіб професійної підготовки майбутнього вчителя-відпочатківця до методиста.

Водночас О. Ростовський стверджує, що в основі стратегії методичної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва має лежати результативний компонент, а саме: методичні знання повинні перерости у стійкі наукові педагогічні переконання, формуванню яких сприяє використання методу доведення істинності методичних знань. Автор пропонує своєрідний алгоритм формування методичної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва: залучення студентів до діяльності, наближеної до реальної педагогічної практики; творча реалізація набутих знань і вмінь з позиції дійової особи.

Відомий науковець, методист, практик з цього приводу наголошує на важливому значенні узагальнюючих знань, що синтезують знання з різних галузей науки і мистецтва. Інтеграція таких знань повинна відображатися в сілабусах, навчальних та робочих програмах з навчальних дисциплін, що закладено в освітніх програмах за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво). Такий підхід формування методичної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва передбачає наявність у студентів «поліфонічного» методико-педагогічного мислення (Беземчук, 2019). Це пов'язано з оновленням змісту музичної шкільної освіти і перехід від моноуроків музики до поліуроків мистецтва. Для ефективної роботи в процесі педагогічної практики для майбутніх вчителів музичного мистецтва слід сформувати уявлення у вигляді «матриці» про багатогранність сприйняття мистецтва в житті людини і соціумі (Красовська, 2017).

Зміст методичної роботи студентів по опануванню школярами внутрішніх закономірностей мистецтва, усвідомлення його творчої природи можна відобразити в професійних картах. Така форма проектування діяльності майбутнього педагога сприяє, з одного боку алгоритмізації навчально-виховного процесу, а з іншого, надає

можливість прокладення маршруту для особистісного методичного пошуку студента в професійній діяльності з учнями на уроках мистецтва (табл.1).

Створення методичних карт стає орієнтиром для формування мистецької ерудиції студента та його методичної освіченості, що передбачає володіння достатнім об'ємом компетентностей, які виходять за межі знань самої музики та інших видів мистецтв, можливість надати навчально-виховному процесу «живого» багатоспектрального характеру.

Такий підхід до організації навчально-виховного процесу підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва вимагає реалізацію принципу міждисциплінарної інтеграції. Для реалізації принципу міждисциплінарної координації в освітніх програмах визначається концептуальне ядро для навчальних дисциплін професійно орієнтованого спрямування, що закладено в навчальних дисциплінах «Методика музичного виховання» та «Педагогічна практика».

Концептуальним ядром для укрупнення змісту мистецької освіти визначаємо модульну одиницю в навчанні. Її можна схарактеризувати відповідно однієї із форм інтеграції предметів, що вивчає «Методика музичного виховання» на підставі художньо-творчої діяльності. В музичній педагогіці такий модуль відомий як сприймання-створення-виконання-оцінювання творів. Розширення наукового поля в галузі викладання мистецьких дисциплін слід здійснювати відповідно трьох вимірів опанування музики: удосконалення-перетворення-моделювання.

Дікун І. акцентує увагу на провідній ролі педагогічної практики для отримання позитивних результатів в навчанні студентів музично-педагогічних спеціальностей. Саме в процесі практичної підготовки створюються умови для самовдосконалення та підстави для формування потреби розвитку себе в майбутній професійній діяльності від студента-практиканта до вчителя-методиста (музиканта-педагога-керівника-наставника-автора нових програм).

Пріоритетним для таких освітніх програм є перетворююча та моделююча функція педагогічної практики, що здатна зорієнтувати вчителів музичного мистецтва на засвоєння програм МОН та розробку авторських програм, в яких буде відображена можливість перенесення віднайдених позицій на нові явища (наприклад із галузі музичного мистецтва-в галузь мистецтва).

Пошук ефективних умов для формування методичної компетентності студентів надає можливість виділити комплекс практичних пошуково-ситуативних завдань, що передбачають розвиток у студентів головних рис вчителя музичного мистецтва: розвиток музично-творчого критичного мислення.

Таблиця 1

Фрагмент методичної карти для формування професійних компетентностей майбутнього вчителя музики

Групи професійних умінь майбутнього вчителя музики	Зміст методичної підготовки
1. Гностичні (уміння, пов'язані з аналізом інформації для вирішення методичних завдань із музичного виховання школярів)	Осмислювати, аналізувати та прогнозувати навчальний матеріал з проблем викладання уроків музичного мистецтва на підставі інтеграції дисциплін методико-практичного циклу
2. Проектувальні (постановка стратегічних завдань музичного навчання на рівні структурування уроків музичного мистецтва)	Скласти тематичні та календарні плани на підставі дидактичних модульних одиниць у навчанні (сприймання-створення-виконання).
3. Конструктивні (вирішення методичних завдань за допомогою методів евристичного та творчого типу).	Створювати власні дидактичні матеріали для моделювання процесу музичного навчання на рівні міждисциплінарної інтеграції предметів методико-практичного циклу.
4. Організаторські (організовувати учнів під час колективних та індивідуальних форм музичної діяльності).	Організовувати форми навчальної та позакласної роботи з використанням дидактичних модульних конструкцій.
5. Комунікативні (встановлення відношень при спілкуванні об'єктів і суб'єктів із творами мистецтва: музичний твір-учитель-учень).	Формувати власну методичну позицію щодо модульно-інтегрованих підходів викладання музики в школі.

Відповідно до цього вибір педагогічних ситуацій для вирішення їх на практиці можуть бути різноманітними: проблеми можуть запланованими (спеціально змодельованими) для студента-практиканта, вчителя-початківця, педагога-методиста, викладача – керівника практики. Окреме місце надається вирішенню спонтанних, несподіваних педагогічних ситуацій, вирішення яких потребує обмалю часу, що виникає під час уроку мистецтва або музичного мистецтва, проведення позакласних заходів. За типом такі завдання можуть бути стандартними або оригінальними.

Педагогічні завдання класифікують за основними аспектами організації та відповідно до етапів педагогічної практики: на другому курсі (в процесі безперервної педагогічної практики) завдання аналітичного характеру, що виникають на орієнтовному етапі діяльності практиканта; на третьому курсі завдання проектувального характеру, що виникають у процесі планування певного циклу уроків з музичного мистецтва та мистецтва і практики в цілому; на четвертому курсі в процесі педагогічної практики в закладах освіти завдання комунікативного характеру, які доводиться вирішувати на кожному уроці музичного мистецтва (взаємодія музичний твір-вчитель-учні), а потім аналізувати результати їх вирішення за суттю педагогічного процесу (дидактичні, виховні й навчально-виховні ситуації); за характеристиками взаємодії суб'єктами і об'єктами виховання у ситуаціях: «учитель-клас», «батьки-діти», «особистість у процесі музичного виховання»; за

перспективами ситуації (стратегічні, тактичні, оперативні); за можливостями постановки різноманітних видів педагогічних завдань.

У процесі виконання таких завдань у студентів є можливість обирати саме свій методичний спосіб педагогічної взаємодії, що сприятиме пізнанню власної індивідуальності. Методична карта відображає прояв творчого потенціалу та визначення особистісної траєкторії професійного зростання майбутнього вчителя.

Ефективними методами, щодо реалізації завдань, окреслених в карті для студентів (табл.1.) є широке застосування проведення майстер-класів, тренінгів, дискусійних обговорень, а також: «метод-Прес», «обери позицію (композитора-виконавця-слухача) або (студента-вчителя-методиста-керівника практика), «музичний акваріум», «мистецьке світове кафе» та ін.

Створення ситуацій (ситуацій-ілюстрацій; ситуацій – відтворення типових ситуацій зі шкільної музичної практики; ситуацій-проблем; ситуацій-вправ; ситуацій успіху; рольових та ділових ігор тощо) передбачає використання набутих фахових знань у моделюванні різних типів завдань, вирішення яких забезпечуватиме набуття умінь музично-педагогічної діяльності. Результативність практичної діяльності вчителя музики знаходиться у прямій залежності від рівня сформованості спеціальних навичок (музично-аналітичних, слухових, вокальних, інструментальних, диригентських, навичок комплексного виконавства, обробки й перекладення музичного матеріалу, комп'ютерного аранжування та звуко-

запису, сценічної діяльності), володіння якими забезпечує успішність проведення уроків музичного мистецтва та репетиційної роботи в учнівських музично-творчих колективах.

Таким чином, моделювання професійних ситуацій методичної спрямованості розкриває практичну сторону музично-педагогічної діяльності, дозволяє побачити типові труднощі, які можуть виникати під час роботи вчителя музики, вчать визначати шляхи їх подолання.

Цінність системи впровадження таких ситуацій полягає не лише у формуванні готовності студентів до проходження практики, оволодінні реальним професійним досвідом, а й у реалізації творчого потенціалу самих ситуацій, які передбачають на їх основі знаходження ефективного вирішення проблем, висунення креативних творчих ідей та методичної ерудиції.

Отже, оцінювання сформованої методичної компетентності Н. Остапенко пропонує досліджувати за когнітивним, ціннісно-орієнтаційним, мотиваційним та практично-творчим компонентами. Когнітивний компонент визначається необхідністю накопичення професійних та методичних знань, які є основою ефективної діяльності учителя музики. Формуванню цього компонента сприяє кількість і якість отриманих студентом знань, його бажання у саморозвитку та самовдосконаленні, пошук шляхів для самореалізації.

Ціннісно-орієнтаційний компонент зумовлює формування ціннісних орієнтацій, смаків, ідеалів студентів. Розвиток цього компонента відбувається під час слухання або виконання творів композиторів різних епох та стилів; їх аналізу,

визначення позитивності виховного та емоційного впливу музики.

Мотиваційний компонент виявляє інтерес студентів до методичної роботи, постановка та усвідомлення цілей методичної діяльності, наявність мотиву досягнення мети.

Практично-творчий компонент включає сукупність музично-естетичного досвіду, музично-виконавських умінь, творчої самостійності, а також зумовлює необхідність практичної реалізації набутих знань у процесі навчальної діяльності.

Висновки. Практичну підготовку сучасного вчителя музичного мистецтва слід здійснювати в площині інтеграційних процесів, які торкнулися оновлення уроку музичного мистецтва як уроку поліхудожнього змісту. Запропоновано формування методичної компетентності розглядати з позиції системного підходу в навчанні та моделювання професійних ситуацій на принципах міждисциплінарної інтеграції. Виявлено, що найбільш ефективною формою для роботи студентів під час практики в школі є створення індивідуальних методичних карт.

Перспективи подальших досліджень. Оскільки сьогодні ще не існує єдиного погляду щодо визначення самого поняття методичної компетентності учителя музичного мистецтва, її структури, подальшого вивчення потребує питання принципів формування методичної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва в процесі педагогічної практики в умовах міждисциплінарної координації шкільних предметів у галузі мистецтва.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Беземчук, Л. В. (2019). Викладання мистецьких дисциплін в умовах закладу вищої освіти: принцип міждисциплінарної координації. Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Серія : Педагогічні науки. Вип. 1. 16-22. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnuchkpn_2019_1_6.

Боблієнко, О. П. (2013). Формування поліхудожньої компетентності майбутнього вчителя музики у процесі фахової підготовки. (Автореферат дисертації канд. пед. наук). Вінниця, 20 с.

Закон України «Про вищу освіту» від 01. 07. 2014 № 1556-VII. Вища освіта: інформаційноаналітичний портал про вищу освіту в Україні та за кордоном [сайт]. URL: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu>

Красовська, О. О. (2017). Теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи у галузі мистецької освіти засобами інноваційних технологій. (Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук). Житомир : Житомирський державний університет імені Івана Франка, 42 с.

Олексюк, О. М. (2013). Музична педагогіка: навч. посібник. Київ. нац. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ, 248 с.

Падалка, Г. М. (2008). Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). Київ: Освіта України, 274 с.

Растригіна А. М. (2012). Компетентнісний підхід до підготовки майбутнього магістра музичного мистецтва. Сучасні стратегії університетської освіти: якісний вимір: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Київський нац. ун-т ім. Б. Грінченка, 501–509.

Щолокова, О. П. (2006). Професійна компетентність як стратегічний напрямок модернізації мистецької освіти України. Вісник Глухівського державного університету. Глухів: ГДПУ, 2006. Вип. 8.

REFERENCE

- Bezemchuk, L. (2019) *Vikladannya mistetskih distsiplin v umovah zakladu vischoyi osvity: printsip mizhdistsiplinarnoyi koordinatsiyi* [Teaching art disciplines in a higher education institution: the principle of interdisciplinary coordination]. *Visnik Natsionalnogo universitetu Chernigivskiy kolegium Imeni T. G. Shevchenka*. Seriya: Pedagogichni nauki. (V. 1), 16-22. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnuchkpn_2019_1_6. [in Ukrainian].
- Boblienko, O. (2013). *Formuvannya polikhudozhnoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia muzyky u protsesi fakhovoi pidhotovky* [Formation of polyartistic competence of the future music teacher in the process of professional training] Extended abstract of candidate's thesis. Vinnytsia. [in Ukrainian].
- Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» 1556-VII vid 01. 07. 2014. *Vyshcha osvita: informatsiinoanalitichnyi portal pro vyshchu osvitu v Ukraini ta za kordonom* [Law of Ukraine on higher education] [sait]. URL: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu>. [in Ukrainian].
- Krasovska, O. (2017) *Teoretichni ta metodichni zasady profesynoyi pidgotovki maybutnih uchiteliv pochatkovoyi shkoli u galuzi mistetskoyi osvity zasobami innovatsyynih tehnologiy* [Theoretical and methodical principles of professional preparation of future teachers of initial school in industry of artistic education by facilities of innovative technologies]. Extended abstract of Doctor's thesis, Zhytomyr, Ukraine: Zhytomyr Ivan Franco State University. [in Ukrainian].
- Oleksiuk, O. (2013). *Muzychna pedahohika: navch. Posibnyk* [Music pedagogy: textbook. manual]. Kyiv: un-t im. B. Hrinchenka. [in Ukrainian].
- Padalka, H. (2008) *Pedahohika mystetstva (Teoriia i metodyka vykladannya mystetskykh dysyplin)* [Art pedagogy (Theory and methods of teaching art disciplines)]. Kyiv: Osvita Ukrainy. [in Ukrainian].
- Rastryhina, A. (2012). *Kompetentnisnyi pidkhid do pidhotovky maibutnoho mahistra muzychnoho mystetstva. Suchasni stratehii universytetskoi osvity: yakisnyi vymir: Proceedings of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference* [Competence approach to the preparation of the future Master of Music Art]. Kyiv: un-t im. B. Hrinchenka. [in Ukrainian].
- Shcholokova, O. (2006) *Profesiina kompetentnist yak stratehichniy napriamok modernizatsii mystetskoi osvity Ukrainy* [Professional competence as a strategic direction of modernization of art education. [in Ukraine].

Дата надходження рукопису 20.03.2020

DOI 10.34142/27091805.2020.1.01.07

© **Larisa Bezemchuk**

Candidate of Pedagogical Sciences, Docent,
Professor of the Department of Theory
and Methodology of Artistic Education and
Conductor-choral Training of the Teacher of
H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical
University, Kharkiv, Ukraine

email: blv2007@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-9745-6594>

© **Volodymyr Fomin**

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head
of the Department of Theory and Methodology
of Artistic Education and Conductor-choral
Training of the Teacher of H.S. Skovoroda
Kharkiv National Pedagogical University,
Kharkiv, Ukraine

email: v.v.fomin@hnpu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-8652-2023>

THE FORMATION OF FUTURE MUSIC ART TEACHER'S METHODOLOGICAL COMPETENCE IN THE PROCESS OF PEDAGOGICAL PRACTICE

Object. The article's aim is to study formation of the methodological competence of a music teacher's potential in practical work as well as to determine the effective forms and methods of professional training of the bachelor students during their pedagogical practice at schools. **Methods.** Conventional pedagogical research methods were applied: theoretical analysis of scientific and pedagogical literature, comparative analysis, empirical and modeling methods. **Results.** In the course of the research, the essence of methodological competence in the context of solving the issues of a potential music teacher's professional training was theoretically substantiated. It is determined that the content of the curriculum for higher education 014 Secondary Education (Music) focuses the applicant of the first bachelor's degree on the formation of «polyphonic» methodological and pedagogical thinking. It is proved that this type of thinking is a priority one for mastering the methodological constructions of the updated subjects «musical art» and «art». It is covered the conceptual core for structuring of the main professionally oriented academic disciplines: «Methods of music education» and «Pedagogical practice». The basis of such a structuring is a didactic matrix of art lessons of poly-artistic direction. It is proposed to use the principle of interdisciplinary integration for the development of students' methodological skills in three dimensions of musical art mastering: improvement-transformation-modeling. Modeling of professional situations in the process of pedagogical practice by means of creation of individual methodological maps of students is carried out. A special place in the methodological and practical work of students was taken by various forms of individual creative tasks on music pedagogy. This significantly affected the level of professional training, and separately – the practical and creative component of the formation of the students' methodological base. Among the methods that aroused the greatest interest of students during pedagogical practice it should be point out the holding of master classes, music-pedagogical trainings, discussions the issues of pupils' teaching by art means. A wide range of practical issues was solved due to introduction of interactive teaching forms, like «music aquarium», «art cafe», «brainstorming», «facilitation discussion» as well as imitating music and game technologies. **Conclusions.** Summarizing the results of the study, it can be pointed out that the practical training of a modern music teacher should be carried out in the plane of integration processes affected the renewal of a music lesson as a lesson of poly-artistic content. It is proposed to consider the formation of methodological competence from the standpoint of the systematic approach to teaching. It is carried out modeling of professional situations based on the principles of interdisciplinary integration. It was found that the most effective form of students' work during school practice is the creation of individual methodological maps.

Keywords: music art teacher; methodological competence; components of the methodological competence; pedagogical practice.